

Engelsiz Gençlik Kampına Katılan Öğretmenlerin Perspektifinden Fiziksel
Aktiviteler Sırasındaki Akran Reddi

Mustafa HAN^{ID}, Atike YILMAZ^{ID}, Şevval AKAYDIN^{ID}, Serdar KOÇ^{ID}

DOI: <https://doi.org/10.38021asbid.1437074>

ORJİNAL ARAŞTIRMA

Muş Alparslan
Üniversitesi, Spor
Bilimleri Fakültesi,
Muş/Türkiye

Öz

Bu araştırma, engelsiz gençlik kampına katılan engelli bireyler arasında, kamp süresince yapılan fiziksel aktiviteler esnasında akran reddi yaşanıp yaşanmadığının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada engelli bireyler arasında akran reddinin yaşanmadığını incelemek için kamp süresince engelli bireylere eşlik eden öğretmenlerinin görüşlerine baş vurulmuştur. Araştırma genel tarama modeli ile desenlenmiştir. Araştırmaya, Silifke Engelsiz Gençlik Kampında engelli bireylere eşlik eden toplam 57 öğretmenden 42'si katılmıştır. Veriler, Han vd., (2022) tarafından geliştirilen ÖSFEDAR Ölçeği Öğretmen Formu ve kişisel bilgi formu ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS 23.0 programı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde tanımlayıcı istatistik kullanılmış ve normallik testi yapılmıştır. Verilerin normal dağılım göstermemesinden dolayı ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgularda katılımcıların yaş ve meslek yılı değişkeni açısından akran reddi nedenlerinin belirlenmesinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ancak cinsiyet değişkeni açısından konuşma becerisi alt boyutunda erkek öğretmenlerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca ailesinde engelli birey bulunma değişkenine göre ölçeğin problemlili davranışlar alt boyutunda evet diyenlerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Sonuç olarak cinsiyeti erkek olan ve ailesinde engelli birey bulunan öğretmenler tarafından, kamptaki fiziksel aktiviteler esnasında engelli bireylerin konuşmalarındaki beceri eksikliği ve sahip oldukları problemlili davranışlardan kaynaklı olarak akran reddi yaşadıkları tespit edilmiştir.

Sorumlu Yazar:
Mustafa HAN
m.han@alparslan.edu.tr

Anahtar kelimeler: Fiziksel Aktivite, Akran Reddi, Öğretmen, Engelsiz Gençlik Kampı.

**Peer Rejection During Physical Activities From The
Perspective Of Teachers Attending The Barrier-Free Youth
Camp**

Abstract

This research was conducted to examine whether peer rejection was experienced among disabled individuals participating in a non-disabled youth camp during physical activities during the camp. In the study, in order to examine whether peer rejection occurred among disabled individuals, the opinions of the teachers who accompanied the disabled individuals during the camp were consulted. The research was designed with a general survey model. 42 of 57 teachers who accompanied disabled individuals at Silifke Barrier-Free Youth Camp participated in the research. Data were collected with the ÖSFEDAR Scale Teacher Form and personal information form developed by Han et al., (2022). SPSS 23.0 program was used to analyze the data obtained from the research. Descriptive statistics were used to analyze the data and normality test was performed. Since the data did not show a normal distribution, Mann Whitney U test was used for pairwise comparisons. In the findings obtained, no statistically significant difference was found in determining the reasons for peer rejection in terms of the participants' age and professional years. However, in terms of gender variable, a statistically significant difference was detected in favor of male teachers in the speaking skill sub-dimension. In addition, according to the variable of having a disabled family member, a statistically significant difference was detected in favor of those who answered yes in the problematic behaviors sub-dimension of the scale. As a result, it was determined by the teachers who were male and had a disabled family member that disabled individuals experienced peer rejection during physical activities in the camp due to their lack of speaking skills and problematic behaviors.

Keywords: Physical Activity, Peer Rejection, Teacher, Barrier-Free Youth Camp.

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
14.02.2024

Kabul Tarihi:
28.03.2024

Online Yayın Tarihi:
28.03.2024

Giriş

İnsan, içinde bulunduğu sosyal yaşam alanından etkilenen ve bu sosyal alanı belirli düzeyde etkileyebilen sosyal bir varlıktır. Sosyal varlık olma özelliği insanının diğer insanlarla sosyal etkileşime girmesini zorunlu kılmaktadır (Young vd., 2021; Bessa vd., 2019; Baker, 2015). Ancak bu etkileşimler bireyler üzerinde bazen olumlu bazen de olumsuz etkilere sahip olmaktadır. Hayatın zorluklarının paylaşılması, keyifli zaman geçirilmesi, insanlar arası güven ve bağlılık duygusunun gelişmesi, vb. gibi birçok etkileşim sonucu, bireyin kendisini mutlu ve değerli hissetmesi olumlu etkilere örnek olarak verilebilirken, diğer insanlar tarafından istenmeme, dışlanma, reddedilme gibi durumlar ise sosyal etkileşimin olumsuz etkilerine örnek gösterilebilir (Brandi vd., 2022; Simplican vd., 2015; Watkins vd., 2015; Deckers vd., 2014). Bu olumsuz etkilerin en başında da akran reddi gelmektedir. Akran reddi: gruptan dışlama, baskı kurma, yalnızlaştırma, etkinliklerin içine dahil etmeme ve arkadaşlık kurmama gibi birçok olumsuz davranışı içeren ve insanlar arası sosyalleşmeyi engelleyen negatif bir ilişki olarak ifade edilebilmektedir (Maftai, 2022; Torop vd., 2021; Kiuru vd., 2012).

Tipik gelişim gösteren bireyler arasında yaşandığı gibi özel gereksinimli bireyler arasında da akran reddi gibi sosyal entegrasyon problemleri yaşanabilmektedir. Yaşanan bu sosyal problemler tipik gelişim gösteren bireylere nazaran özel gereksinimli bireyler üzerinde daha fazla yıkıcı etkilere sahip olmaktadır (Kovačević ve Radovanovic, 2023; DiGennaro Reed vd., 2011; Vignes vd., 2008). Akran reddine maruz kalan özel gereksinimli bireylerde; utanma, arkadaşlık kuramama, depresyon, kaygı duyma, güven eksikliği vb. gibi kısa süreli etkiler görülebilirken, sosyal etkileşim fobisi, düşük benlik saygısı, özgüvensiz, utangaç ve çekingen bir kişiliğin gelişmesi gibi uzun süreli bazı kalıcı olumsuzluklarda görülebilmektedir (Schoop-Kasteler, 2022; Demetriou, 2021; Broomhead, 2019; Boer ve Pijl, 2016).

Özel gereksinimli bireyler arasında sosyal entegrasyonun sağlanması ve akran reddi gibi problemlerin aşılabilmesi için rekreatif etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinliklerin en önemlilerinden birisi de özel gereksinimli bireyler için düzenlenen engelsiz gençlik kamplardır (Jay vd., 2021, Wozencroft vd., 2019, Walker ve Pearman, 2009). Engelsiz gençlik kampları özel gereksinimli bireylerin keyif alarak katıldıkları; fiziksel aktiviteleri, serbest zaman aktivitelerini, rekreatif faaliyetleri ve sosyalleşmeyi en iyi yaşadıkları zamanları içermektedir (Yang vd., 2021; Nagl-Cupal ve Prajo, 2019). Bu tarz aktivite ve etkinlikler esnasında özel gereksinimli bireyler hayatın durağanlığından ve sıradanlığından sıyrılarak eğlenme ve stres atma fırsatı yakalayabilmekte, hoş vakit geçirebilmekte, diğer özel gereksinimli bireylerle duygularını rahatça paylaşabilmekte ve sosyal etkileşime girebilme imkanı bulabilmektedirler (Papaioannou ve Evaggelinou, 2014; Woods vd., 2013, Faith vd., 2021)

Literatür incelendiğinde, Yang (2022), Wozencroft (2019) ve Tekin (2005) özel gereksinimli bireyler üzerine yapmış oldukları çalışmalarda, kampların özel gereksinimli bireylerin sosyalleşmelerinde önemli bir bütünleştirici etkiye sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Rosenberg (2020), Wu (2016), Köksal (2010) ve Kiernan (2004) çalışmalarında, yaz kamplarına katılan engelli çocukların kamp öncesi ve kamp sonrası durumlarını değerlendirmiş ve kamp sonunda bireylerin; öz bakım becerileri, dil gelişimi, sosyal gelişim ve motor gelişimi açısından kayda değer bir ilerleme kaydettiklerini ifade etmiştir. Lipert (2021) ve Bultas (2013) fiziksel aktiviteleri içeren kamplara katılan özel gereksinimli bireylerin fiziksel ve motor gelişim alanlarına önemli katkı sağladığını tespit etmişlerdir. Dawson (2018), Lee (2016) ve Briery (1999) tarafından yapılan çalışmalarda da, özel gereksinimli bireylerin kamp sürecindeki olumlu sosyal etkileşimlerin bireylerin psikososyal durumlarını pozitif yönde etkilediği, bu bireyler için daha fazla ve daha ayrıntılı kampların düzenlenmesinin gerekli olduğu vurgulanmıştır.

Bu doğrultuda Türkiye’de de Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından 12 ile 22 yaş aralığındaki gençlere hitap eden doğa ve deniz kampları düzenlenmektedir. Bu kamplara katılan gençlere kamp süresi boyunca kamp lideri, aktivite lideri ve kamp sorumlusu eşlik etmektedir. Doğa kampları; macera parkuru, tırmanma, oryantiring, okçuluk, at biniciliği, kano, dağ bisikleti, rafting, futbol, voleybol, basketbol, gibi fiziksel aktivitelerden oluşurken, deniz kamplarında ise; yüzme, müzik, badminton, sokak oyunları, tiyatro, plaj voleybolu, halk oyunları vb. gibi etkinlikler yer almaktadır. Gençlere yönelik düzenlenen kamplar tüm bu aktivitelerin yanı sıra, alanında uzmanlaşmış bireyler tarafından verilen; vatan sevgisi, etik ve insani değerler, temel görgü kuralları tarih ve medeniyet, değerler eğitimi, bağımlılıkla mücadele, vb. konularda eğitim ve seminerleri de içermektedir (Gençlik Kampları, 2020). Bununla birlikte Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlıkları iş birliği doğrultusunda Engelsiz Gençlik Kampları da düzenlenmektedir. Bu kamplara özel gereksinimli öğrencilerle birlikte onlara refakat eden öğretmenleri de dahil edilerek, öğrencilerin kamp süresince sosyo-kültürel aktiviteler sayesinde akranlarıyla birlikte toplumsal hayata entegre olabilmeleri ve bu alandaki fırsatlardan daha fazla faydalanmalarının hedeflenmektedir.

Ulusal literatürde engelsiz kamplar üzerine sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalar incelendiğinde kamp ortamlarının, tipik gelişim gösteren ve özel gereksinimli çocukların sosyal, fiziksel ve psikolojik olarak olumlu yönde etkileri üzerindeki çalışmalar (Tekin vd., 2002; Ekici ve Çolakoğlu, 2005), sadece tipik gelişim gösteren öğrenciler açısından ele alan çalışmalar (Özkan ve Çifçi, 2010; Çankaya, 2011) olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenler açısından ele alınan çalışmalarda ise okulöncesi öğretmenler üzerine odaklanıldığı görülmektedir (Sezgin, 2008; Tanrikulu vd., 2021). Ancak özel gereksinimli öğrencilerin eğitim yaşamında görev alan ve akademik, günlük yaşam becerileri, bağımsız yaşam becerileri, sosyal beceriler gibi destek

alanlarında eğitim ve öğretimi sağlayan ve öğrencilerin gelişim düzeylerini yakından takip eden öğretmenler açısından öğrenciler arasındaki akran reddi nedenlerinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Engelsiz Gençlik Kamplarına katılan özel gereksinimli bireyler arasında akran reddinin yaşanıp yaşanmadığının ve nedenlerinin tespit edilmesi, araştırma neticesinde literatüre detaylı bilgi aktarılması ve bu doğrultuda daha sonra düzenlenecek olan kamplarda yaşanabilecek akran retlerinin önlenmesi açısından, araştırmanın önem arz ettiği düşünülmektedir.

Bu sebeple araştırma Engelsiz Gençlik Kampına katılan özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktiviteler esnasında akran reddi yaşayıp yaşamadıkları öğretmenlerinin perspektifinden incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, var olan bir durumu var olduğu şekliyle tanımlamayı hedefleyen bir araştırma metodu olarak ifade edilen ve betimsel araştırma yöntemlerinden birisi olan genel tarama modelinden faydalanılmıştır (Karasar, 2005).

Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu

Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı iş birliğinde düzenlenen yaz dönemi Mersin Engelsiz Gençlik Kampına Türkiye genelinden öğrencileri ile birlikte toplamda 57 öğretmen katılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu ise araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 42 öğretmen (13 kadın, 29 erkek) oluşturmaktadır. Katılımcılara ait demografik bilgiler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Bilgilerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişkenler	n	%	
Yaş	18 – 30	13	31,0
	31 – 60	29	69,0
Cinsiyet	Kadın	13	31,0
	Erkek	29	69,0
Meslek yılı	1 – 10 yıl	26	61,9
	11 – 20 yıl	16	38,1
Ailede engelli birey bulunma durumu	Evet	7	16,7
	Hayır	35	83,3
Toplam	42	100,0	

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, Han vd., (2022) tarafından Türkçe 'ye uyarlanmış olan Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Akran Reddetme Ölçeği Öğretmen Formu (OSFEDARÖF) ve araştırmacılar tarafından oluşturulmuş olan kişisel bilgi formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Kişisel bilgi formunda katılımcıların yaşı, cinsiyeti, meslek yılı, ailede engelli birey bulunma durumları ile ilgili sorular yer almıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi için SPSS 23,0 programı kullanılmıştır. Verilerin çözülmesi için tanımlayıcı istatistik, shapiro-wilk ve kolmogorov-smirnov normallik testi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılmamasından dolayı ikili karşılaştırmalar Mann Whitney U testi kullanılarak yapılmıştır. Karşılaştırmalar için, anlamlılık seviyesi 0,05 olarak alınmış ve Croanbach Alpha değeri 0,87 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın Etiği

Araştırma için Muş Alparslan Üniversitesi, Bilimsel Araştırmalar ve Etik Kurul Başkanlığı'ndan 13.10.2022-67414 evrak tarih ve sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Mevcut araştırma süresince "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" çerçevesinde hareket edilmiştir.

Bulgular

Tablo 2

Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Mann Whitney U Test Sonuçları

	Yaş	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Fiziksel Görünüş	18-30	13	21,58	280,50	187,500	,978
	31-60	29	21,47	622,50		
Konuşma Becerisi	18-30	13	23,88	310,50	157,500	,390
	31-60	29	20,43	592,50		
Problemlili Davranışlar	18-30	13	20,42	265,50	174,500	,700
	31-60	29	21,98	637,50		
Sosyal Beceriler	18-30	13	23,12	300,50	167,500	,565
	31-60	29	20,78	602,50		

P<0.05

Tablo 2'ye bakıldığında, katılımcıların yaş değişkenine göre fiziksel görünüş (U=187,500; p>0,05), konuşma becerisi (U=157,500; p>0,05) , problemlili davranışlar (U=174,500; p>0,05) ve

sosyal beceriler ($U=167,500$; $p>0,05$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 3

Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Test Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Fiziksel Görünüş	Kadın	13	18,81	244,50	153,500	,326
	Erkek	29	22,71	658,50		
Konuşma Becerisi	Kadın	13	15,88	206,50	115,500	,043*
	Erkek	29	24,02	696,50		
Problemlili Davranışlar	Kadın	13	16,15	210,00	119,000	.116
	Erkek	29	23,90	693,00		
Sosyal Beceriler	Kadın	13	18,88	245,50	154,500	.682
	Erkek	29	22,67	657,50		

* $P<0,05$

Tablo 3'e bakıldığında, katılımcıların cinsiyet değişkenine göre konuşma becerisi ($U=115,500$; $p>0,05$) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmıştır. Fakat fiziksel görünüş ($U=153,500$; $p>0,05$), problemlili davranışlar ($U=119,000$; $p>0,05$) ve sosyal beceriler ($U=154,500$; $p>0,05$) alt boyutları arasında, istatistiki olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 4

Katılımcıların Meslek Yılı Değişkenine Göre Mann Whitney U Test Sonuçları

	MY	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Fiziksel Görünüş	1-10 yıl	26	22,77	592,00	175,000	,378
	11-20 yıl	16	19,44	311,00		
Konuşma Becerisi	1-10 yıl	26	23,37	607,50	159,500	,200
	11-20 yıl	16	18,47	295,50		
Problemlili Davranışlar	1-10 yıl	26	21,56	560,50	206,500	,969
	11-20 yıl	16	21,41	342,50		
Sosyal Beceriler	1-10 yıl	26	23,21	603,50	163,500	,246
	11-20 yıl	16	18,72	299,50		

$P<0,05$

Tablo 4'e bakıldığında, katılımcıların meslek yılı değişkenine göre fiziksel görünüş ($U=175,000$; $p>0,05$), konuşma becerisi ($U=159,500$; $p>0,05$), problemlili davranışlar ($U=206,500$; $p>0,05$) ve sosyal beceriler ($U=163,500$; $p>0,05$) alt boyutları arasında, istatistiki olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 5

Katılımcıların Ailede Engelli Birey Bulunma Değişkenine Göre Mann Whitney U Test Sonuçları

	AEBOB	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Fiziksel Görünüş	Evet	7	28,50	199,50	73,500	,088
	Hayır	35	20,10	703,50		
Konuşma Becerisi	Evet	7	28,64	200,50	72,500	,085
	Hayır	35	20,07	702,50		
Problemlili Davranışlar	Evet	7	29,86	209,00	64,000	,046*
	Hayır	35	19,83	694,00		
Sosyal Beceriler	Evet	7	25,93	181,50	91,500	,292
	Hayır	35	20,61	721,50		

*P<0.05

Tablo 5'e bakıldığında, katılımcıların ailede engelli birey bulunma durumu değişkenine göre problemlili davranışlar (U=64,000; p>0,05) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmıştır. Fakat fiziksel görünüş (U=73,500; p>0,05), konuşma becerisi (U=72,500; p>0,05) ve sosyal beceriler (U=91,500; p>0,05) alt boyutları arasında, istatistiki olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Çocukların oyun oynama, spor yapma ve fiziki aktivitelere katılımlarının bedensel, zihinsel, kişisel, duygusal ve sosyal beceriler gibi gelişimsel alanlarına katkı sağladığı bilinmektedir (Yılmaz ve Bozkurt, 2017; Kara vd., 2017). Oyun, spor ve fiziki aktivitelerin çocuklar üzerindeki bu olumlu etkilerinin yanı sıra, literatür oyun spor ve fiziki aktiviteler sırasında tipik gelişen ve özel gereksinimli olan çocukların akranları tarafından reddedildiğini ve ilerleyen zamanlarda da akran zorbalığına maruz kalabileceklerini göstermektedir (Bear vd., 2015; Işıkcı ve Balçıkantlı, 2021; Terzioğlu, 2022). Özellikle kamp ortamlarında okuldaki gibi sıkı kuralların olmaması ve çocukların daha özgür, daha rahat davranış sergileyebilmeleri sebebiyle, çocukların birbirlerine yönelik daha fazla akran reddi uygulayabileceği ifade edilmiştir (Örengül, 2013; Carney ve Nottis, 2008). Bu sebeple, çocukların maruz kaldıkları akran reddi nedenlerinin kamp ortamında görev alan öğretmenlerin bakış açısından da incelenmesi önem arz etmektedir. Bu çalışma da, engelsiz gençlik kampına katılan öğretmenlerin perspektifinden fiziksel aktiviteler sırasındaki akran reddi nedenlerinin incelenmesi üzerine odaklanmıştır.

Katılımcıların yaş değişkenine göre konuşma becerisi, sosyal beceriler, problemlili davranışlar ve fiziksel görünüş alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Öğretmenlerin yaşları açısından, özel gereksinimli bireylerin konuşma becerileri, sosyal becerileri,

problemlili davranışları ve fiziksel görünüşleri ile çocukların birbirleri üzerindeki akran reddetme nedenlerini gözlemlenmede bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşan araştırmalar mevcuttur (Tümkiye ve Türker, 2010; Atmaca vd., 2020; Soylu vd., 2017). Milli Eğitim Bakanlığı konu ile ilgili okullarda yaşanan şiddet ve zorbalığın engellenmesi amacıyla 24.03.2006 tarihinde 1324 sayılı ile 26 numaralı bir genelge yayınlamıştır (MEB, 2006). Bu genelge doğrultusunda öğretmenlere yönelik bilgilendirme toplantıları düzenlenmiş, eğitim ortamlarında saldırganlık, şiddet ve zorbalık yaşanmasına neden olabilecek durumları en aza indirecek çalışmalar yapılmış ve konu ile ilgili gerekli önlemler alınmıştır. Bu sebeple özel gereksinimli bireyler arasında konuşma becerileri, sosyal beceriler, problemlili davranışlar ve fiziksel görünüşleri açısından akran reddini gözlemlenmede öğretmenlerin yaşlarının etken bir değişken olmadığı söylenebilir (Kıvılcım; 2014; Kocuk, 2022).

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre fiziksel görünüş, sosyal beceriler ve problemlili davranışlar alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ancak konuşma becerisi alt boyutunda, erkek öğretmenlerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Alan yazına bakıldığında erkek öğretmenlerin, öğrencilerinin konuşma becerilerini ve birbirleri üzerindeki akran reddetme durumlarını gözlemlenmede daha iyi olduklarını belirten araştırmalara rastlanmaktadır (Düşünür, 2018; Beyazoğlu ve Günel, 2022). Bu durumun, erkek öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere karşı tutum ve farkındalıklarının kadın öğretmenlere göre daha yüksek olması ve erkek öğretmenlerin konuşma becerisi ile öğrencileri arasındaki akran reddini gözlemlenmelerinin kolaylaşmasından kaynaklandığı ifade edilmiştir (Columna vd., 2016; Akalın ve Adıgüzel, 2020; Sarıbaş, 2022). Buradan hareketle, erkek öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenciler arasında konuşma becerilerinden kaynaklı olarak akran reddi yaşadıklarını daha iyi tespit ettikleri söylenebilir.

Katılımcıların meslek yılı değişkenine göre konuşma becerisi, fiziksel görünüş, sosyal beceriler ve problemlili davranışlar alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Literatürde, öğretmenlerin meslekteki toplam çalışma yılları ile yukarıda bahsedilen alt boyutlar açısından öğrenciler arasında akran reddinin varlığının gözlemlenmesinde etken bir değişken olmadığı sonucuna ulaşan araştırmalar mevcuttur (Donoghue ve Raia-Hawrylak, 2016; Marraccini ve Weyandt, 2018; Mendoza, 2008; Kocuk, 2022). Bu durum üzerinde, öğretmenlerin lisans eğitimleri süresince almış oldukları teorik ve uygulamalı derslerin yanında staj uygulamalarına katılmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'nın zorbalığı önlemek ve daha kaliteli bir eğitim ortamı sunabilmek için düzenlemiş olduğu çeşitli seminerler ve hizmet içi eğitimlerin, öğretmenlerin meslek yılına bakılmaksızın öğrenciler arasındaki akran reddinin nedenlerini gözlemlenmeye ilişkin farkındalıklarının arttırmasını sağladığı söylenebilir.

Katılımcıların ailede engelli birey bulunma değişkenine göre fiziksel görünüş, konuşma becerisi ve sosyal beceriler alt boyutları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Ancak problemlili davranışlar alt boyutunda evet diyen öğretmenlerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde ailesinde engelli birey olan öğretmenlerin problemlili davranışları ve öğrencilerin birbirleri üzerindeki akran reddetme nedenlerini gözlemlemede daha iyi olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar mevcuttur (Kalyva ve Agaliotis, 2009; Dursun vd., 2019). Araştırma sonuçlarımızla birlikte literatürde incelendiğinde, ailesinde engelli birey olan öğretmenlerin okul ortamı dışında da özel gereksinimli bireylerle zaman geçirmeleri, öğrencilerinin tüm gelişim sürecine, yaşadıkları olumlu ve olumsuz durumlara yakından şahit olmaları konu ile ilgili farkındalıklarının artmasına olanak tanıdığı düşünülmektedir (Çiçil ve Doğan, 2019; Aksay ve Demirli, 2020). Netice itibariyle ailesinde engelli birey bulunan öğretmenlerin, bazı öğrencilerinin sahip olduğu problemlili davranışlardan kaynaklı olarak akran reddi yaşadıklarını düşündükleri ifade edilebilir.

Sonuç olarak, araştırma kapsamında incelenen değişkenlerden öğretmenlerin yaş ve meslek yılının fiziksel aktiviteler sırasında özel gereksinimli öğrenciler arasında akran reddetme nedenlerini gözlemlemede etken bir değişken olmadığı. Erkek öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenciler arasında konuşma becerisinden kaynaklı akran reddi yaşadıklarını kadın öğretmenlere göre daha iyi gözlemledikleri. Ailesinde engelli birey olan öğretmenlerin fiziksel aktiviteler sırasında problemlili davranışlardan kaynaklı bu öğrencilerin akran reddi yaşadıklarını gözlemlemede daha iyi oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda,

Bakanlık ve okul yönetimi işbirliği ile okullarda; öğretmenlerin, velilerin ve okulun diğer personellerinin de katılacağı özel gereksinimli öğrenciler için akran zorbalığını anlama ve önlemeye yönelik eğitim ve seminerlerin düzenlenmesi,

Özel gereksinimli öğrencilere yönelik mevcut gelişim düzeyleri de dikkate alınarak okullarda akran zorbalığına yönelik uygulamalı eğitimlerin verilmesi,

Kamplarda görev alan kamp liderleri, aktivite liderleri ve kamp sorumlularına akran zorbalığını anlama ve önlemeye yönelik eğitim ve seminerlerin düzenlenmesi,

Öğrencileri birbirlerine yakınlaştıracak ve sosyalleşmelerine etkili olacak sportif, sanatsal ve kültürel faaliyetleri içeren engelsiz gençlik kamplarının sayılarının artırılması ve kamplarda akran reddini önlemeye yönelik çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Muş Alparslan Üniversitesi, Bilimsel Araştırmalar ve Etik Kurul Başkanlığı

Etik değerlendirme belgesinin tarihi: 13.10.2022

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası: 67414

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın tamamı tüm yazarlar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çatışma Beyanı

Yazarların araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akalın, S., ve Adıgüzel, A. (2020). Ortaokul öğrencilerinin konuşma kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1345-1356. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.3956>
- Aksoy, M., ve Demirli, C. (2020). Zihinsel engelli çocuğu olan annelerin karşılaşılabilecekleri güçlüklerle baş etme durumlarının incelenmesi: Bir Aile Destek Eğitim Programının Uygulanması, *Education Sciences (NWSAES)*, 15(3),73-84.
- Atmaca, R. N., Akduman, G. G., ve Sarıbaş, M. Ş. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin bazı demografik özelliklere göre incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(2), 157-173. <https://doi.org/10.47714/uebt.768067>
- Baker, L. R. (2015). Human persons as social entities. *Journal of Social Ontology*, 1(1), 77-87. <https://doi.org/10.1515/jso-2014-0037>
- Bear, G. G., Mantz, L. S., Glutting, J. J., Yang, C., ve Boyer, D. E. (2015). Differences in bullying victimization between students with and without disabilities. *School Psychology Review*, 44(1), 98-116. <https://doi.org/10.17105/SPR44-1.98-116>
- Bessa, C., Hastie, P., Araújo, R., ve Mesquita, I. (2019). What do we know about the development of personal and social skills within the sport education model: A systematic review. *Journal of sports science ve medicine*, 18(4), 812.
- Beyazoğlu, G., ve Günel, İ. (2022, May). *Hizmet öncesi antrenörlerin engelli öğrencileri öğretmeye yönelik tutumları*. 4. Uluslararası Multidisipliner Sosyal Kongresi, (ss. 184). Ankara, Türkiye.
- Brandi, M. L., Lahnakoski, J. M., Kopf-Beck, J., Nolte, T., Brückl, T. M., ve Schilbach, L. (2021). Imagery of negative interpersonal experiences influence the neural mechanisms of social interaction. *Neuropsychologia*, 160, 107923. <https://doi.org/10.1016/j.neuropsychologia.2021.107923>
- Briery, B. G., ve Rabian, B. (1999). Psychosocial changes associated with participation in a pediatric summer camp. *Journal of pediatric psychology*, 24(2), 183-190. <https://doi.org/10.1093/jpepsy/24.2.183>
- Broomhead, K. E. (2019). Acceptance or rejection? The social experiences of children with special educational needs and disabilities within a mainstream primary school. *Education*, 47(8), 877-888. <https://doi.org/10.1080/03004279.2018.1535610>
- Bultas, M. W., Budhathoki, C., ve Balakas, K. (2013). Evaluation of child and parent outcomes after a pediatric cardiac camp experience. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*, 18(4), 320-328. <https://doi.org/10.1111/jspn.12040>
- Carney, A. G., ve Nottis, K. E. (2008). No vacation from bullying: a summer camp intervention pilot study. *Education*, 129(1), 163-184.
- Columna, L., Cuartas, L., Foley, J., Perez, J., Bermeo, D., Mora, A., ve Rivero, I. (2016). Latin American physical educators' intention to teach individuals with disabilities. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 33(3), 213-232.
- Çankaya, İ. (2011). İlköğretimde Akran Zorbalığı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 81-92.

- Çiçek, A., ve Yağbasan, M. (2019). Küfür ve argonun gündelik iletişimdeki yeri (Üniversite öğrencileri özelinde bir alan araştırması). *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (32), 13-37. <https://doi.org/10.31123/akil.618623>
- Çitil, M., ve Doğan, İ. (2019). Engelli çocuğu olan ailelerin yapısı ve toplumsal ilişkilerinin belirlenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(43), 61-108. <https://doi.org/10.21560/spcd.v19i46288.453941>
- Dawson, S., McCormick, B., ve Li, J. (2018). A network analysis of youth with physical disabilities attending a therapeutic camp. *Therapeutic Recreation Journal*, 52(2), 154-169. <https://doi.org/10.18666/TRJ-2018-V52-I2-8344>
- De Boer, A., ve Pijl, S. J. (2016). The acceptance and rejection of peers with ADHD and ASD in general secondary education. *The Journal of Educational Research*, 109(3), 325-332. <https://doi.org/10.1080/00220671.2014.958812>
- Deckers, A., Roelofs, J., Muris, P., ve Rinck, M. (2014). Desire for social interaction in children with autism spectrum disorders. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 8(4), 449-453. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2013.12.019>
- Demetriou, K. (2021). Intentions of children without disabilities to form friendship with peers with physical disability: a small scale study. *Early Child Development and Care*, 191(13), 2141-2157. <https://doi.org/10.1080/03004430.2019.1697246>
- Reed, F., McIntyre, L., Dusek, J., ve Quintero, N. (2011). Preliminary assessment of friendship, problem behavior, and social adjustment in children with disabilities in an inclusive education setting. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 23, 477-489. <https://doi.org/10.1007/s10882-011-9236-2>
- Donoghue, C., ve Raia-Hawrylak, A. (2016). Moving beyond the emphasis on bullying: A generalized approach to peer aggression in high school. *Children ve Schools*, 38(1), 30-39. <https://doi.org/10.1093/cs/cdv042>
- Dursun, M., Güler, B., ve Bozkurt, T. M. (2019). Öğretmen adaylarının zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklere katılımına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(3), 202-209.
- Düşünür, D. A. (2018). *İlkokullarda kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan sonuçlara ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Denizli.
- Ekici, S., ve Çolakoğlu, T. (2005). Farklı yaş grubu gençlerin gençlik ve spor genel müdürlüğü gençlik kamplarından yararlanma düzeylerinin karşılaştırılması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 145-156.
- Faith, M., Boone, D., Kalin, J., Healy, A., Rawlins, J., ve Mayes, S. (2021). Improvements in psychosocial outcomes following a summer camp for youth with bleeding disorders and their siblings. *Journal of Pediatric Nursing*, 61, 144-150. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2021.05.001>
- Gençlik Kampları (2020). Engelsiz gençlik kampları <http://genclikkamplari.gsb.gov.tr/> adresinden 14 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- Güneş, G., Kaya, G., ve Açar, D. (2018). 0 – 12 Yaş çocuklarda problem davranışları olumlu yönde geliştirme süreci. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), 167-187. <https://doi.org/10.30794/pausbed.414802>
- Han, M., Savucu, Y., ve Yılmaz, A. (2022). *Oyun, spor ve fiziki etkinlikler dersi akran reddetme ölçeği geçerlik-güvenirlilik çalışması ve engelli öğrencilerin akran reddi açısından incelenmesi* (1. Baskı). Gazi Kitabevi.
- Işıkcı, M., ve Sezen Balçıklı, G. (2021). Beden eğitimi ve sporda perspektif alma etkinliklerinin lise öğrencilerinde bakış açısı alma becerileri üzerine etkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(4), 465-479. <https://doi.org/10.53434/gbesbd.992416>
- Jay, E. K., Moxham, L., ve Patterson, C. (2021). Using an arts-based approach to explore the building of social capital at a therapeutic recreation camp. *International Journal of Mental Health Nursing*, 30(4), 1001-1009. <https://doi.org/10.1111/inm.12856>
- Kalyva, E., ve Agaliotis I. (2009). Can contact affect greek children's understanding of and attitudes towards peers with physical disabilities? *Eur. J. Spec. Needs Educ.*, (24), 213– 220. <https://doi.org/10.1080/08856250902793701>
- Karakuş, N., Karacaoğlu, M. Ö., ve Ketten, M. (2020). Ortaokul öğrencilerinin kullandığı argo kelimeler çerçevesinden dil ahlakına genel bir bakış. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö7), 172-191. <https://doi.org/10.29000/rumelide.808340>
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (15. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.

- Kıvılcım, P. (2014). *Öğretmenlerde iş doyumu, öz yeterlilik inancı ve yaşam doyumu ilişkisinin karşılaştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Toros Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Mersin.
- Kiernan, G., Gormley, M., ve MacLachlan, M. (2004). Outcomes associated with participation in a therapeutic recreation camping programme for children from 15 European countries: Data from the 'Barretstown Studies'. *Social science ve medicine*, 59(5), 903-913. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2003.12.010>
- Kiuru, N., Poikkeus, A. M., Lerkkanen, M. K., Pakarinen, E., Siekkinen, M., Ahonen, T., ve Nurmi, J. E. (2012). Teacher-perceived supportive classroom climate protects against detrimental impact of reading disability risk on peer rejection. *Learning and Instruction*, 22(5), 331-339. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2011.12.003>
- Kocuk, M. (2022). İlkokul öğrencileri arasındaki akran zorbalığına ilişkin öğretmen görüşleri. *International Journal of Trends and Developments in Education*, 2(1), 84-105. <https://jtade.com/index.php/jtade/article/view/127/10>
- Kovačević, J., ve Radovanovic, V. (2023). Social distance towards students with disabilities in inclusive education. *International Journal of Disability, Development and Education*, 70(1), 106-119. <https://doi.org/10.1080/1034912X.2020.1856349>
- Köksal, M. (2010). *Yaz kamplarının otistik çocukların gelişmeleri üzerine etkisi*. Yayınlanmış Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Sakarya
- Laiz, N. (2008). La formación del profesorado en educación física con relación a las personas con discapacidad. *Psychosocial Intervention*, 17(3), 269-279.
- Lee, G. K., Infranco, M., Dipeolu, A., Cook-Cottone, C., Donnelly, J. P., Janikowski, T. P., ve Boling, T. (2016). Concept mapping analysis of social skills camp experience for children with disabilities. *Children Australia*, 41(1), 16-28. <https://doi.org/10.1017/cha.2015.41>
- Lipert, A., Wróbel, K., Spychała, M., Rasmus, P., Timler, D., Marczak, M., ve Kozłowski, R. (2021). The effectiveness of active rehabilitation camp on physical performance of disabled people moving in wheelchairs. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(14), 7572. <https://doi.org/10.3390/ijerph18147572>
- Maftai A. (2022). Children's self-esteem and attitudes toward disability, perceived competence and morality: *The Indirect Effect of Cognitive Empathy*. *Children* (Basel, Switzerland), 9(11), 1705. <https://doi.org/10.3390/children9111705>
- Marraccini, M., Brick, L., ve Weyandt, L. (2018). Instructor and peer bullying in college students: Distinct typologies based on latent class analysis. *Journal of American College Health*, 66(8), 799-808. <https://doi.org/10.1080/07448481.2018.1454926>
- Mercan, Z. (2022). Erken çocukluk döneminde 21. yüzyıl becerileri. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 87-105.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2006). Okullarda gezinme genelgesi. <https://tls.tc/9kCRc> adresinden 20 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Nagl-Cupal, M., ve Prajo, N. (2019). It is something special: How children and their parents experience a camp for young people who care for a parent with a severe physical illness. *Children and Youth Services Review*, 107, 104560. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104560>
- Örengül, A. C. (2013). *Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu tanısıyla izlenmekte olan çocuklarda akran örselemesi/zorbalık*. Yayınlanmış Tıpta Uzmanlık tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özkan, Y., ve Çifçi, E. G. (2010). Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ilköğretim okullarında akran zorbalığı. *İlköğretim Online*, 9(2), 576-586.
- Papaoannou, C., ve Evaggelina, C. (2014). The effect of a disability camp program on attitudes towards the inclusion of children with disabilities in a summer sport and leisure activity camp. *International Journal of Special Education*, 29(1), 121-129. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1033944>
- Rosenberg, L., Maeir, A., ve Gilboa, Y. (2020). Feasibility study of a therapeutic mobility summer camp for children with severe cerebral palsy: power fun. *Physical ve Occupational Therapy in Pediatrics*, 40(4), 395-409. <https://doi.org/10.1080/01942638.2019.1695699>
- Sarıbaş, M. (2022). İsviçre'de yaşayan Türk çocuklarının konuşma becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Journal Of World Of Turks/Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*, 14(2).
- Schoop-Kasteler, N., Hofmann, V., Cillessen, A. H., ve Müller, C. M. (2022). Social status of students with intellectual disabilities in special needs schools: The role of students' problem behavior and descriptive classroom norms.

Journal of Mental Health Research in Intellectual Disabilities, 1-25.
<https://doi.org/10.1080/19315864.2022.2029644>

- Sezgin, E. Y. (2008). Okulöncesi öğretmenlerin akran zorbalığı ilişkin algı ve görüşleri: zorbalık davranışları tespitleri, zorbalık davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler ve aldıkları önlemler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 85-104. <https://doi.org/10.30794/pausbed.425988>
- Simplician, S. C., Leader, G., Kosciulek, J., ve Leahy, M. (2015). Defining social inclusion of people with intellectual and developmental disabilities: An ecological model of social networks and community participation. *Research in developmental disabilities*, 38, 18-29. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2014.10.008>
- Soylu, Y., Atik, F., ve Öçalan, M. (2017). Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin incelenmesi (Kırıkkale ili örneği). *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, (1), 38-45.
- Tanrikulu, İ., Kandemir Özdiç, N., ve Besnili, Z. N. (2021). Okul öncesi dönemde akran zorbalığı ve okul yapısı ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 857-873. <https://doi.org/10.17556/erziefd.875930>
- Tekin, A., Ekici, S., ve Çolakoğlu, T. (2005). Engelli çocuklarda bütünleşme: kamp ve kamp personelinin önemi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(13), 59-70.
- Terzioğlu, N. K. (2022). Özel eğitimde akran zorbalığı: öğretmen görüşlerine dayalı nitel bir çalışma. *Turkish Journal of Special Education Research and Practice*, 4(1), 64-90. <https://doi.org/10.37233/TRSPED.2022.0123>
- Torop, K., Yarmola, N. A., Lytovchenko, S., Trykoz, S., Shevchenko, V., ve Kruhlyk, O. (2021). The innovative development of socialization of children with special educational needs on the intellectual disability example. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 11(24), 93-96.
- Tümkaya, S., ve Türker, P. (2010). İlköğretim 1. kademe öğretmenlerinde algılanan problem davranış düzeyleri ve bazı sosyo demografik değişkenlere göre tükenmişliğin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(30),92-109.
- Vignes, C., Coley, N., Grandjean, H., Godeau, E., ve Arnaud, C. (2008). Measuring children's attitudes towards peers with disabilities: a review of instruments. *Developmental medicine and child neurology*, 50(3), 182-189. <https://doi.org/10.1111/j.1469-8749.2008.02032.x>
- Walker, D. A., ve Pearman, D. (2009). Therapeutic recreation camps: an effective intervention for children and young people with chronic illness?. *Archives of Disease in Childhood*, 94(5), 401-406. <http://dx.doi.org/10.1136/adc.2008.145631>
- Watkins, L., O'Reilly, M., Kuhn, M., Gevarter, C., Lancioni, G. E., Sigafos, J., ve Lang, R. (2015). A review of peer-mediated social interaction interventions for students with autism in inclusive settings. *Journal of autism and developmental disorders*, 45, 1070-1083. <https://doi.org/10.1007/s10803-014-2264-x>
- Woodgate, R. L, Gonzalez, M., Demczuk, L., Snow, W. M, Barriage, S., ve Kirk, S. (2020). Akranlar, engelli çocukların sosyal içermesini nasıl teşvik eder? karma yöntemler sistematik bir inceleme. *Engellilik ve Rehabilitasyon*, 42 (18), 2553-2579.
- Woods, K., Mayes, S., Bartley, E., Fedele, D., ve Ryan, J. (2013). An evaluation of psychosocial outcomes for children and adolescents attending a summer camp for youth with chronic illness. *Children's Health Care*, 42(1), 85-98. <https://doi.org/10.1080/02739615.2013.753822>
- Wozencroft, A. J., Scott, J. L., Waller, S. N., ve Parsons, M. D. (2019). Positive youth development for youth with disabilities in a therapeutic camp setting. *Journal of Youth Development*, 14(1), 182-197. <https://doi.org/10.5195/jyd.2019.634>
- Wu, Y. P., McPhail, J., Mooney, R., Martiniuk, A., ve Amylon, M. D. (2016). A multisite evaluation of summer camps for children with cancer and their siblings. *Journal of Psychosocial Oncology*, 34(6), 449-459. <https://doi.org/10.1080/07347332.2016.1217963>
- Yang, J., Shafran, R., Bennett, S. D., Jolly, A., ve Morant, N. (2022). The impact of therapeutic recreation camps in the United Kingdom on the wellbeing of youth with serious illness and disability: A qualitative investigation. *Journal of Pediatric Nursing*, (67), 31-37. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2022.10.002>
- Yang, J., Shafran, R., Bennett, S., ve Jolly, A. (2021). An investigation into the psychosocial impact of therapeutic recreation summer camp for youth with serious illness and disability. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 26(4), 1111-1123. <https://doi.org/10.1177/13591045211028539>

- Yılmaz, M. O., ve Bozkurt, S. (2017). Oyun ve fiziki etkinlikler dersinin ilkökul öğrencilerinin motorik özelliklerinin gelişimine etkisi. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 43-50.
- Young, S. G., Brown, M., ve Sacco, D. F. (2021). Using psychological science to support social distancing: Tradeoffs between affiliation and disease-avoidance motivations. *Social and Personality Psychology Compass*, 15(5), e12597. <https://doi.org/10.1111/spc3.12597>



Bu eser [Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.